

Міністерство освіти і науки України

Національний університет водного господарства та природокористування

Національний університет водного господарства та природокористування

Навчально-науковий інститут будівництва та архітектури

Кафедра охорони праці і безпеки життєдіяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор з науково-педагогічної,
методичної та виховної роботи

_____ О.А. Лагоднюк

«___» _____ 2018р.

Національний університет водного господарства та природокористування

03-10-51

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Program of the Discipline

ОХОРОНА ПРАЦІ В ГАЛУЗІ

SAFE OPERATING SYSTEMS UNDER PRESSURE

спеціальність 123 “Комп’ютерна інженерія”

specialty 123 “Computer Engineering”

Спеціалізація – «Комп’ютерні системи та мережі»

Specialization – Computer Systems and Networks

Рівне-2018

Робоча програма „Охорона праці в галузі” для студентів які навчаються, за спеціальністю 123 “Комп’ютерна інженерія”. Рівне: НУВГП, 2018. - 22с.

Розробник: В.О. Зошук, к.т.н., доцент кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності

Протокол від “ ___ ” _____ 2018 р. № ___

Завідувач кафедри _____ (В.Л. Филипчук)

Схвалено науково-методичною комісією за спеціальністю 123 “Комп’ютерна інженерія”

Протокол від “ ___ ” _____ 2018 року № ___

Голова науково-методичної комісії _____ (М.Т. Соломко)

© Зошук В.О., 2018 р.

© Національний університет водного господарства та природокористування, 2018

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Охорона праці в галузі» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістра спеціальності «Комп'ютерна інженерія».

Предметом вивчення навчальної дисципліни є формування теоретичних та практичних знань, для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці на підприємствах енергетичної галузі.

Міждисциплінарні зв'язки: дисципліна «Охорона праці в галузі» є складовою частиною циклу загальної підготовки дисциплін для підготовки студентів за спеціальністю «Комп'ютерна інженерія». Вивчення курсу передбачає наявність систематичних та ґрунтовних знань із суміжних курсів – «Безпека життєдіяльності», «Основ охорони праці».

Вимоги до знань та умінь визначаються галузевими стандартами вищої освіти України.

Анотація

Навчальна дисципліна «Охорона праці в галузі» є невід'ємною складовою для формування професійної компетенції студента. Вивчення дисципліни «Охорона праці в галузі» полягає у набутті здатності ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантуванням збереження життя, здоров'я та працездатності працівників на підприємствах енергетичної галузі.

Ключові слова: охорона праці; безпека праці; заходи захисту; травматизм; професійні захворювання.

Abstract

The discipline "Labor protection in Industry" is an integral part of the formation of the student's professional competence. The studying of the discipline "Labor protection in Industry" is the ability effectively solve the problems of professional activity, taking into account the

requirements of occupational safety and guaranteeing the safety of life, health and efficiency of workers at the enterprises of energetical sector.

Keywords: labor protection; labor safety; protective measures; injuries; occupational diseases.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни		
		денна форма навчання	заочна форма навчання	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 12 «Інформаційні технології» Спеціальність 123 «Комп'ютерна інженерія» Спеціалізація – «Комп'ютерні системи та мережі»	Нормативна		
Модулів – 1		Рік підготовки		
Змістових модулів – 2		1-й	-	
		Семестр		
		1-й	-	
		Лекції		
Загальна кількість годин – 90		16 год.	-	
		Практичні заняття		
		16 год.	-	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 4		Рівень вищої освіти: другий (магістерський)	Самостійна робота	
	58 год.		-	
		Вид контролю: екзамен		

Примітка: Співвідношення кількості годин аудиторних занять та самостійної роботи становить: для денної форми навчання – 36% до 64%.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є надання знань, умінь, здатностей (компетенцій) для здійснення ефективної професійної діяльності шляхом забезпечення оптимального управління охороною праці та цивільного захисту на підприємствах (об'єктах господарської, економічної та науково-освітньої діяльності), формування у студентів відповідальності за особисту та колективну безпеку і усвідомлення необхідності обов'язкового виконання в повному обсязі всіх заходів гарантування безпеки праці на робочих місцях та захисту в надзвичайних ситуаціях.

Завдання вивчення дисципліни полягає у набутті студентами знань, умінь і здатностей (компетенцій) ефективно вирішувати завдання професійної діяльності з обов'язковим урахуванням вимог охорони праці та гарантування збереження життя в надзвичайних ситуаціях, здоров'я та працездатності працівників у різних сферах професійної діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- організаційно-правові питання охорони праці та цивільного захисту, основ фізіології, гігієни праці і виробничої санітарії, промислової та пожежної безпеки, визначених державними нормативними актами.

- потенційні джерела небезпечних та шкідливих чинників професійної діяльності, що в умовах виробничого середовища можуть спричиняти надзвичайні ситуації;

- природу негативного впливу на організм людини різноманітних небезпечних чинників техногенного середовища, розуміти і знати фізичну, хімічну, біологічну, радіаційну та психофізіологічну сутність їх шкідливої дії;

- основи безпечних режимів, параметрів та виробничих процесів під час будівництва та експлуатації електрообчислювальних систем.

- завдання та організаційну структуру цивільного захисту України;

- способи і засоби захисту населення і територій від уражаючих чинників аварій, катастроф, стихійних лих, великих пожеж;

- коло своїх обов'язків за напрямом професійної діяльності з урахуванням завдань з цивільного захисту;

- методи та інструментарій моніторингу надзвичайних ситуацій, побудови моделей (сценаріїв) їх розвитку та оцінки їх соціально-економічних наслідків;

- методики з прогнозування та оцінки обстановки в зоні надзвичайних ситуацій, розрахунку параметрів уражаючих чинників джерел надзвичайних ситуацій, що контролюються і використовуються для прогнозування, визначення складу сил, засобів і ресурсів для подолання наслідків надзвичайних ситуацій;

- основи організації проведення рятувальних та інших невідкладних робіт в осередку зараження і ураження;

ВМІТИ:

- ефективно використовувати положення нормативно-правових документів в своїй практичній діяльності та володіти основними методами збереження здоров'я і працездатності виробничого персоналу;

- науково обґрунтувати відповідні заходи захисту працюючих від негативного впливу умов праці та втілювати їх у виробничу діяльність керованого об'єкту з метою отримання позитивного впливу умов праці на організм людини, її працездатність, якість та продуктивність праці;

- приймати такі інженерно-технічні рішення за яких організація праці, обладнання та машини, яких організація праці, обладнання та машини, що задіяні у виробничому процесі, або будуть вводитися в експлуатацію не ставали джерелом потенційних небезпек з небажаними наслідками;

- раціонально використовувати основні виробничі фонди та суттєво підвищувати економічні результати виробничої діяльності, що нерозривно пов'язані з соціальними проблемами;

- приймати рішення з питань цивільного захисту в межах своїх повноважень;

- проводити ідентифікацію, дослідження умов виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій та забезпечення скоординованих дій щодо їх попередження на об'єкті господарювання відповідно до своїх професійних обов'язків;

- обирати і застосовувати методики з прогнозування та оцінки обстановки в зоні надзвичайних ситуацій, розраховувати параметри уражаючих чинників джерел надзвичайних ситуацій, визначати склад сил, засобів і ресурсів для подолання наслідків надзвичайних ситуацій;

- розуміти, розробляти і впроваджувати превентивні та оперативні (аварійні) заходи цивільного захисту, організувати і практично здійснювати заходи щодо захисту населення від наслідків аварій, катастроф, стихійних лих та в разі застосування сучасної зброї;

- організувати взаємодію з відповідними органами державної влади, службами цивільного захисту для забезпечення виконання заходів по захисту населення;

- забезпечувати якісне навчання працівників об'єкта господарювання з питань цивільного захисту, надавати допомогу та консультації працівникам організації (підрозділу) з практичних питань захисту у надзвичайних ситуацій.

1. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Охорона праці в галузі.

Тема 1. Міжнародні норми і основні законодавчі акти в галузі охорони праці. Система управління охороною праці в організації.

Соціальне партнерство (соціальний діалог) в охороні праці. Соціальне партнерство як принцип законодавчого та нормативно-

правового забезпечення охорони праці. Соціальний діалог в Європейському Союзі.

Охорона праці як невід’ємна складова соціальної відповідальності. Визначення та основні принципи соціальної відповідальності. Міжнародні норми соціальної відповідальності. Стандарт SA 8000 «Соціальна відповідальність». Міжнародний стандарт ISO 26000 «Настанова по соціальній відповідальності». Вимоги до забезпечення охорони праці в структурі соціальної відповідальності.

Законодавча основа Євросоюзу з питань охорони праці. Охорона праці - частина соціальної політики ЄС. Директиви ЄС з охорони праці. Рамкова директива 89/391/ЄС «Про введення заходів, що сприяють поліпшенню безпеки та гігієни праці працівників».

Трудові норми Міжнародної організації праці. Конвенції та Рекомендації МОП. Основні Конвенції МОП в галузі охорони праці.

Основні вимоги до побудови і функціонування системи управління охороною праці (СУОП). Забезпечення функціонування та побудова СУОП в організації. Положення про СУОП, структура та зміст його розділів. Елементи системи управління охороною праці, міжнародний стандарт OHSAS 18001:2007. Політика в галузі охорони праці. Планування. Впровадження і функціонування СУОП. Перевірки і коригувальні дії. Аналіз з боку керівництва. Галузеві системи управління охороною праці. Мета та принципи функціонування. Організаційна та функціональна структури СУОПГ.

Тема 2. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Соціальне страхування від нещасних випадків. Розслідування нещасних випадків.

Загальні положення та визначення. Мета та завдання розслідування нещасних випадків. Обов’язки роботодавця щодо розслідування нещасних випадків. Обставини, за яких проводиться розслідування.

Встановлення зв’язку нещасного випадку з виробництвом.

Розслідування та облік нещасних випадків, хронічних професійних захворювань і отруєнь на виробництві. Розслідування нещасних випадків. Спеціальне розслідування нещасних випадків. Розслідування професійних захворювань. Організація розслідування, склад комісій з розслідування, основні документи.

Розслідування та облік аварій. Розслідування інцидентів та невідповідностей.

Особливості розслідування та обліку нещасних випадків не виробничого характеру.

Дослідження та профілактика виробничого травматизму. Звітність та інформація про нещасні випадки, аналіз їх причин. Основні причини виробничих травм та професійних захворювань. Розподіл травм за ступенем тяжкості. Методи дослідження виробничого травматизму.

Основні технічні та організаційні заходи щодо профілактики травматизму та професійної захворюваності в галузі.

Державне соціальне страхування від нещасних випадків та професійних захворювань на виробництві. Порядок розслідування нещасних випадків. Модель проведення розслідування причин нещасного випадку.

Тема 3. Гігієна праці та виробничої санітарії в галузі.

Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Основні причини виробничих травм в галузі. Методи дослідження виробничого травматизму. Причини травматизму в умовах галузі. Технічні та організаційні заходи щодо профілактики та зниження рівня травматизму. Захист працюючих від дії небезпечних виробничих чинників. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони.

Важкість праці: Динамічні, статичні навантаження. Напруженість праці. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці.

Тема 4. Безпека праці при виконанні основних видів робіт.

Пожежна безпека.

Роботи з підвищеної небезпеки. Вимоги до виробничих приміщень. Вимоги електробезпеки під час експлуатації електронно обчислювальної техніки в видовими екранами. Вимоги безпеки під час роботи з електронно обчислювальної техніки в видовими екранами та периферійними пристроями. Гігієнічні вимоги до організації і обладнання робочих місць з електронно обчислювальної техніки в видовими екранами та периферійними пристроями.

Пожежна безпека галузевих об'єктів. Класифікація галузевих об'єктів за їх вибуховою і пожежною небезпекою. Класифікація будівель за ступенем вогнестійкості. Дії працівників галузевих об'єктів на випадок виникнення пожежі. Способи та засоби пожежогасіння.

Змістовий модуль 2. Цивільний захист

Тема 5. Цивільний захист та аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій.

Надзвичайні ситуації, причини виникнення та складові системи їх моніторингу. Система, завдання та загальні принципи організації структури цивільного захисту України та об'єкта господарювання. Сили і засоби цивільного захисту. Ідентифікація та паспортизація об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки. Визначення та аналіз небезпек, пов'язаних з порушенням умов безпечної експлуатації об'єктів господарювання. Класифікації надзвичайних ситуацій, можливих на території України.

Тема 6. Планування заходів цивільного захисту.

Комплекс організаційних та інженерно-технічних заходів щодо запобігання та мінімізації наслідків надзвичайних ситуацій природного характеру. Основні завдання, принципи та заходи і засоби захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру й застосування засобів ураження. Вимоги до складання та змісту аналітичної і оперативної частини плану локалізації і ліквідації аварійних

ситуацій. Планування заходів цивільного захисту. Створення і управління діяльністю Єдиної державної системи цивільного захисту (ЄДС) та її підсистем. Режими діяльності ЄДС. Фінансування та матеріальне забезпечення заходів ЄДС. Функціональні заходи у сфері державного регулювання та контролю ЄДС. Основні принципи забезпечення техногенної безпеки. Дії населення підчас надзвичайних ситуацій.

Тема 7. Техногенна безпека на підприємствах.

Основи та чинники стійкого функціонування об'єктів. Шляхи і способи підвищення стійкого функціонування промислових об'єктів. Організація і проведення досліджень з оцінки стійкого функціонування об'єкта в надзвичайних ситуацій.

Основи методики визначення стійкого функціонування об'єкта. Вимоги нормативів до проектування інженерно-технічних заходів цивільного захисту на об'єктах (залежно від спеціальності).

Організації і проведення рятувальних та аварійно відновлювальних робіт.

2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
л		пр	с.р	
Змістовий модуль 1. Охорона праці в галузі				
Тема 1. Міжнародні норми і основні законодавчі акти в галузі охорони праці. Система управління охороною праці в організації.	13	2	2	9

Тема 2. Травматизм та професійні захворювання в галузі. Соціальне страхування від нещасних випадків. Розслідування нещасних випадків.	13	2	4	9
Тема 3. Гігієна праці та виробничої санітарії в галузі. Пожежна безпека.	13	2	2	9
Тема 4. Безпека праці при виконанні основних видів робіт. Пожежна безпека.	12	4	2	8
Разом по змістовному модулю 1.	51	10	10	35
Змістовий модуль 2. Цивільний захист				
Тема 5. Цивільний захист та аналіз виникнення і розвитку надзвичайних ситуацій.	10	2	2	8
Тема 6. Планування заходів цивільного захисту.	17	2	4	9
Тема 7. Техногенна безпека на підприємствах.	12	2	2	8
Разом по змістовному модулю 2.	39	6	6	25
Всього	90	16	16	60

5. Теми практичних занять

№ з/п	Теми практичних занять	Кількість годин
		Денна форма
1	Складання інструкцій з охорони праці.	2
2	Розрахунок показників виробничого	2

✓	✓	середовища за різними показниками.	
3	Т	Розслідування нещасних випадків. Визначення показників травматизму.	2
4		Розрахунок соціальних виплат.	2
5		Розрахунок захисного заземлення.	2
6		Прогнозування масштабів забруднення небезпечними хімічними речовинами при аварії на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті.	2
7		Оцінка радіаційної обстановки викликаної аварією на радіаційно небезпечному об'єкті.	2
8		Оцінка стійкого функціонування ОГ внаслідок вибуху газоповітряної суміші.	2
Всього			16

6. Самостійна робота

Розподіл годин самостійної роботи для студентів денної форми навчання:

Підготовка до аудиторних занять – 15 год;

Підготовка до контрольних заходів – 18 год;

Опрацювання окремих тем програми або їх частин, які не викладаються на лекціях - 25 год.

6.1. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
		Денна форма
1	Трудові норми Міжнародної організації праці.	2
2	Організація робіт з охорони праці.	2
3	Модель проведення розслідування причин нещасного випадку.	2

4	Захист працюючих від дії небезпечних виробничих чинників.	2
5	Способи та засоби пожежогасіння.	2
6	Вимоги до виробничих приміщень.	2
7	Процеси терморегуляції організмі.	1
8	Небезпека ураження людини струмом у різних електричних мережах.	1
9	Ідентифікація та паспортизація об'єктів господарювання щодо визначення потенційної небезпеки.	2
10	Засоби і заходи індивідуального та колективного захисту.	1
11	Організаційно-технічне забезпечення пожежної безпеки.	2
12	Обов'язки державних органів, посадових осіб та громадян щодо забезпечення пожежної безпеки.	1
13	Система пожежного захисту..	1
14	Суть та складові системи пожежного захисту.	1
15	Заходи щодо попередження розповсюдження пожежі	1
16	Показники групи горючості матеріалів та речовин.	1
17	Показники пожежної та вибухової небезпеки матеріалів та речовин.	1
	Всього:	25

7. Методи навчання

Під час лекційного курсу застосовується комплекти роздаткового матеріалу та перевірок за темами дисципліни, дискусійне обговорення проблемних питань. На практичних заняттях вирішуються ситуаційні завдання та використовується матеріальна база кафедри для проведення досліджень.

8. Методи контролю

Поточний контроль знань студентів з навчальної дисципліни проводиться у письмовій формі. Контрольні завдання за змістовим модулем включають тестові завдання.

Контроль самостійної роботи проводиться:

- з лекційного матеріалу – шляхом опитування та поточного контролю знань з теоретичного матеріалу на практичних заняттях;
- з практичних завдань – за допомогою перевірки виконаних завдань.

Підсумковий контроль відбувається на екзамені у письмовій формі у вигляді комплексу контрольних робіт або у вигляді тестування за питаннями комплексу контрольних робіт. Усі форми контролю включено до 100 бальної шкали оцінювання.

9. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний контроль та контроль самостійної роботи				Підсумковий тест (екзамен)			Сума	
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7		
8	8	8	9	9	9	9	40	100

Шкала оцінювання

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	Екзамен
90 – 100	відмінно
82-89	добре
74-81	
64-73	задовільно

60-63	незадовільно з можливістю повторного складання
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Методичне забезпечення

1. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: "Прогнозування масштабів забруднення небезпечними хімічними речовинами при аварії на хімічно небезпечних об'єктах і транспорті" з дисципліни "Цивільний захист" студентами денної та заочної форм навчання за всіма спеціальностями НУВГП /О.С. Шаталов, Г.І. Туровська. – Рівне: НУВГП, 2013. – 36 с. / [Електронний ресурс]. – <http://ep3.nuwm.edu.ua/2915/>

2. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: "Оцінка інженерної обстановки при руйнуванні підпірних споруд водосховищ" з дисципліни "Цивільний захист" студентами денної та заочної форм навчання за всіма спеціальностями НУВГП / О.С. Шаталов, С.Л. Кусковець. – Рівне: НУВГП, 2013. – 24 с. / [Електронний ресурс]. – <http://ep3.nuwm.edu.ua/2921/>

3. Методичні вказівки до виконання практичної роботи на тему: «Оцінка радіаційної обстановки викликаної аварією на радіаційно небезпечному об'єкті» з дисципліни «Цивільний захист» студентами всіх спеціальностей денної та заочної форм навчання /Шаталов О.С., Кусковець С.Л., Клекоць Г.Г. – Рівне: НУВГП, 2012. – 23 с. / [Електронний ресурс]. – <http://ep3.nuwm.edu.ua/2959/>

4. Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Цивільний захист» для студентів за освітніми галузями «Інженерія», «Будівництво та архітектура» денної та заочної форм навчання (7(8).05050308 «Підйомно-транспортні, дорожні, меліоративні машини і обладнання», 7(8).05050315 «Обладнання хімічних виробництв і підприємств будівельних матеріалів», 7(8).05030101 «Розробка родовищ та видобування

корисних копалин», 7(8).05060201 «Гідроенергетика», 7.05060101 «Теплоенергетика», 7(8).05020201 «Автоматизоване управління технологічними процесами», 7(8).06010101 «Промислове і цивільне будівництво», 7(8).06010102 «Гідротехнічне будівництво», 7(8).06010103 «Міське будівництво та господарство», 7(8).06010104 «Технологія будівельних конструкцій, виробів і матеріалів», 7(8).06010107 «Теплогазопостачання і вентиляція», 7(8).06010108 «Водопостачання та водовідведення», 7(8).06010201 «Архітектура будівель і споруд», 7(8).06010203 «Дизайн архітектурного середовища», 7(8).04030101 «Прикладна математика», 7(8).06010301 «Гідромеліорація», 7(8).06010105 «Автомобільні дороги та аеродроми», 7(8).07010102 «Організація перевезень і управління на автомобільному транспорті», 7(8).07010601 «Автомобілі та автомобільне господарство») / О.С. Шаталов, – Рівне : НУВГП, 2013. – 24 с.

5. Рубанець В.І. Прилади радіаційної розвідки, контролю радіоактивного забруднення, та хімічного зараження. Навчальний посібник – Рівне: НУВГП, 2010р. – 84с.

11. Рекомендована література

Базова

1. Гіроль М.М. Техногенна безпека / М.М. Гіроль, Л.Р. Ниник, В.Й. Чабан. – Рівне, 2003. – 358 с.

2. Кучма М.М. Цивільна оборона (цивільний захист) / М.М. Кучма. - Львів: Магнолія, 2007. – 362 с.

3. Москальова В.М., Филипчук В.Л., Кусковець С.Л., Турченко В.О. Охорона праці в питаннях та відповідях.- Рівне: Редакц.-видавн. центр НУВГП, 2011. – 452 с.

4. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: підручник. / М.І. Стеблюк. – К: Знання-Прес, 2007. – 487 с.

5. Стеблюк М.І. Цивільна оборона: підручник / М.І. Стеблюк. – Київ, 2006. – 430 с.

6. Ткачук К. Н., Москальова В. М., Кусковець С. Л., Зацарний В. В.. Правові основи працезахоронної політики України : навч.

посіб. – Рівне: НУВГП, 2010. – 310 с. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/2187/>

7. Третьяков О.В., Зацарний В.В., Безсонний В.Л. Охорона праці: Навчальний посібник з тестовим комплексом на CD/ за ред. К.Н. Ткачука. – К.: Знання, 2010. – 167 с. + компакт-диск.

8. Шоботов В.М. Цивільна оборона / В.М. Шоботов. - Київ, 2006. – 395 с.

Допоміжна

1. Бикова О.В. Болієв О.В., Деревинський Д.М., Єлісеєв В.Н., Миронець С.М., Осипенко С.І., Півень Ю.О. та інш. Основи цивільного захисту: Навч. посібник К: 2008.– 223 с.

2. Васійчук В.О., Гончарук В.Є., Качан С.І., Мохняк С.М. Основи цивільного захисту: Навч. посібник / Львів, 2010.- 384 с.

3. Гончарук В.Є., Качан С.І., Орел С.М., Пуцило В.І., «Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях». Навчальний посібник, Видавництво НУ «Львівська політехніка». Львів, 2004р.,-136с.

4. Євдін О.М., Могильниченко В.В. та ін. Захист населення і територій від надзвичайних ситуацій. Т.1. "Техногенна та природна небезпека". Т.3."Інженерно-технічні заходи цивільного захисту (цивільної оборони) та містобудування". Посібник.- К.: КІМ, 2007, 2008.- 636 с.,- 152 с.

5. Жидецький В.Ц. Практикум з охорони праці. Львів: Афіша, 2000.

6. Лабораторний практикум з курсу «Основи охорони праці»/ В. В. Березуцький, Т. С. Бондаренко, Л. А. Васьковець та ін.; За ред. В. В. Березуцького. — Х.: Факт, 2005. — 348 с.

7. Михайлюк В.О. Цивільний захист: Навчальний посібник. Ч.3: Цивільна оборона. – Миколаїв: УДМУ, 2002.- 155 с.

8. Осипенко С.І., Іванов А.В. "Організація функціонального навчання у сфері цивільного захисту". Навчальний посібник. -К., 2008. -286с.

9. Русаловський А.В., Вендичанський В.Н. Цивільний захист: Навч. Посібн./За наук.ред. Запорожця О.І., -К.: АМУ, 2008, -250с.

10. Стеблюк М.І. Цивільна оборона та цивільний захист: Підручник. – К: Знання-Прес, 2007. – 487 с.

11. Суслі С.Т., Заплатинський В.М., Харамда Г.М. Цивільний захист: Навч. посібник/ За ред. проф. М.О. Біляковича. – К.: Арістей, 2007. – 386 с.

12. Ярошевська В.М. Проектування та розрахунки засобів захисту з технічної і пожежної безпеки в дипломних проектах. – Рівне, НУВГП, - 2005.

13. Ярошевська В.М. Технічні рішення та розрахунки засобів захисту з охорони праці в дипломних проектах. – Рівне, НУВГП, - 2006.

Основні законодавчі та нормативно-правові акти

1. Постанова Кабінету Міністрів України від 25.08.2004 № 1112 «Деякі питання розслідування та ведення обліку нещасних випадків, професійних захворювань і аварій на виробництві».

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 27.06.2003 р. № 994. «Перелік заходів та засобів з охорони праці, витрати на здійснення

3. та придбання яких включаються до валових витрат».

4. НПАОП 0.00-1.28-10 «Правила охорони праці під час експлуатації електронно-обчислювальних машин». Наказ Держгірпромнагляду від 26.03.2010р. № 65.

5. НПАОП 0.00-4.03-04 «Положення про Державний реєстр нормативно-правових актів з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці України від 08.06.2004 р. № 151.

6. НПАОП 0.00-4.09-07 «Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 55.

7. НПАОП 0.00-4.11-07 «Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці». Наказ Держгірпромнагляду від 21.03.2007 р. № 56.

8. НПАОП 0.00-4.12-05 «Типове положення про порядок проведення навчання і перевірки знань з питань охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 26.01.2005 № 15.

9. НПАОП 0.00-4.15-98 «Положення про розробку інструкцій з охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 29.01.1998 р. № 9.

10. НПАОП 0.00-4.21-04 «Типове положення про службу охорони праці». Наказ Держнаглядохоронпраці від 15.11.2004 р. № 255.

11. НПАОП 0.00-6.03-93 «Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що діють на підприємстві». Наказ Держнаглядохоронпраці від 21.12.1993 р. № 132.

12. Рекомендації щодо організації роботи кабінету промислової безпеки та охорони праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 16.01.2008 р.

13. Рекомендації щодо побудови, впровадження та удосконалення системи управління охороною праці. Затверджено Головою Держгірпромнагляду 07.02.2008.

14. ДСТУ Б А.2.2-7:2010. Проектування. Розділ інженерно-технічних заходів цивільного захисту (цивільної оборони) у складі проектної документації об'єктів. Київ. – Мінрегіонбуд. України, - 2010.

15. Кодекс цивільного захисту України від 02.10.2012 №5403-VI

16. Про забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – №27.

17. ДСТУ 7098:2009. Ліквідування надзвичайних ситуацій та їх наслідків. Загальні положення.

18. ДСТУ 7095:2009. Захист населення у надзвичайних ситуаціях. Основні положення

19. ДСТУ 3891-99. Безпека у надзвичайних ситуаціях.

20. ДБН В.1.4-0.02-97 Система норм та правил зниження рівня іонізуючих випромінювань природних радіонуклідів в будівництві.

21. ДБН В.1.4-1.01-97. Система норм та правил зниження рівня іонізуючих випромінювань. Регламентовані радіаційні параметри.

Допустимі рівні.

22. ДБН В.1.4-2.01-97. Радіаційний контроль будівельних матеріалів та об'єктів будівництва.

23. Наказ МНС від 07.09.2010р. № 761. Методичні рекомендації з питань організації планування та проведення евакуаційних заходів на об'єктах господарської діяльності у разі виникнення надзвичайних ситуацій

24. ДСТУ 4933:2008 Техногенні надзвичайні ситуації. Терміни та визначення основних понять.

25. ДСТУ 5058:2008 Навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях. Основні положення

26. ДСТУ 7095:2009. Захист населення у надзвичайних ситуаціях. Основні положення

27. ДСТУ 7097:2009. Джерела техногенних надзвичайних ситуацій. Класифікація й номенклатура параметрів уражальних чинників.

28. ДСТУ 7098:2009. Ліквідування надзвичайних ситуацій та їх наслідків. Загальні положення

29. Наказ МНС від 06.09.2004 № 44 Методичні рекомендації щодо планування і порядку проведення евакуації населення (працівників) у разі виникнення надзвичайних ситуацій техногенного, природного та воєнного характеру.

30. Закон України 13 березня 2012 року № 4499-VI Про систему екстреної допомоги населенню за єдиним телефонним номером 112.

31. Закон України 20.03.2003 р. N 638-IV. Про боротьбу з тероризмом.

32. Постанова КМУ від 9 січня 2014 р. № 11 Про затвердження Положення про єдину державну систему цивільного захисту.

33. Постанова КМУ від 26 червня 2013 р. № 444 Про затвердження Порядку здійснення навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях

34. Постанова КМУ від 26 січня 2015 р. № 18 Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій.

35. ДК 019:2010 Класифікатор надзвичайних ситуацій
36. Наказ МНС 05.10.2007 № 685 Методичні рекомендації "Організація управління в надзвичайних ситуаціях".
37. ДСТУ 4934:2008 Джерела фізичного походження природних надзвичайних ситуацій. Номенклатура та показники впливів уражальних чинників.
38. Постанова Кабінету Міністрів України від 11 березня 2015 р. № 101 Типове положення про територіальну і функціональну підсистеми єдиної державної системи цивільного захисту.

12. Інформаційні ресурси

1. Закон України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4004-12>
2. Закон України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1105-14>
3. Закон України «Про охорону праці» / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12>
4. Кодекс законів про працю України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/322-08>
5. Законодавство України / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/>;
6. Електронний каталог Наукової бібліотеки НУВГП (м. Рівне, вул. Олекси Новака, 75) / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nuwm.edu.ua/MySql/>;
7. Цифровий репозиторій НУВГП кафедри охорони праці і безпеки життєдіяльності / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ep3.nuwm.edu.ua/view/divisions/kaf=5Fopbg/>
8. Офіційний сайт Державна служба України з питань праці / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsp.gov.ua>;